הלכה · משנה תורה · מפרשים · קרית ספר · ספר הפלאה

קרית ספר על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרית ספר על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי משה ב"ר יוסף מטראני [המבי"ט]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרית-ספר-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ה 5
הלכה ז 5
הלכה י 5
הלכה טו 6
הלכה טז 6
הלכה יח 6
הלכה כג 6
הלכה כח 6
הלכה כט 7
הלכה ל 7
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ד 7
הלכה ז 7
הלכה יד 8
הלכה יט 8
פרק ג 8
הלכה א 8
פרק ד 9
הלכה א 9
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ח 9
הלכה ט 9
הלכה יא 10
הלכה יד 10
הלכה טז 10
פרק ה 10
הלכה א 10
הלכה ג 10
הלכה ד 10
הלכה ו 11
הלכה ט 11
הלכה יג 11
פרק ו 11
הלכה א 11
הלכה ג 11
הלכה ה 12
הלכה ז 12
הלכה ט 12
הלכה יג 12
הלכה טז 12
הלכה יח 13
פרק ז 13
הלכה א 13
הלכה ב 13
הלכה ד 13
הלכה ז 14
הלכה י 14
הלכה יב 14
הלכה יז 14
פרק ח 15
הלכה א 15
הלכה ה 15
הלכה ו 15
הלכה ח 15
הלכה יא 15
הלכה יג 16
הלכה יד 16
פרק ט 16

הלכה א 16
הלכה ד 16
הלכה ו 16
הלכה ז 16
הלכה ט 17
הלכה טו 17
הלכה יח 17
הלכה יט 17
הלכה כ 17
פרק י 18
הלכה א 18
הלכה ז 18
הלכה יב 18
פרק יא 18
הלכה א 18
הלכה ו 19
הלכה ט 19
הלכה י 20
הלכה יא 20
הלכה יב 21
הלכה יג 21
הלכה יח 21
הלכה כ 22
הלכה כג 22
הלכה כה 22
פרק יב 23
הלכה א 23
הלכה ד 23
הלכה ו 23
הלכה ט 23
הלכה יא 24
הלכה יב 24
הלכה יג 24
הלכה טו 24
הלכה יח 24
הלכה כא 25
פרק יג 25
הלכה א 25
הלכה ב 25
הלכה ג 26
הלכה ד 26
הלכה ט 26
הלכה י 26
הלכה יא 27
הלכה יב 27
הלכה טו 27
הלכה טז 27
הלכה יט 27
הלכה כ 28
הלכה כב 28
הלכה כג 28

פרק א

הלכה א

מצות סה לשמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר או כמו שנשבע דכתיב מוצא שפתיך תשמור וגו' וכתיב ככל היוצא מפיו יעשה לפי' אם אסר על עצמו דברים המותרים בכל לשון שיאסור את עצמו אפילו בלא שבועה נאסר בהם ובכלל זה העשה כל נדרי הקדש שחייב לקיים מוצא שפתיו כאשר יתבאר בענין קרבנות בס"ד:

הלכה ה

אזהרת קנ שלא לעבור על דברים שאדם אוסר עצמו בהם דכתיב לא יחל דברו ואם אכל מהם כל שהו לוקה מן התורה ואין לנדרים שיעור דהוי כמפרש כל שהו כיון דלא מדכר שום אכילה ואם אסר על עצמו באכילה לא לקי עד דאיכא כזית דסתם אכילה דתורה בכזית ואם נדר מב' מינין מצטרפין לכזית.

הלכה ז

המתפיס בדבר הנדור כמו קרבן הרי זה אסור עליו וזהו עיקר נדר האמורה בתורה שמתפיס דבר א' בדבר שנאסר על ידי איסור תורה כקרבן דכתיב כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור ולאסור איסר הוי לאסור דבר המותר לו כגון שאמר דבר פלוני אסור עלי. ואם מתפיס דבר המותר בדבר האסור שאין יכול לעשותו אסור בנדר כגון איסורי תורה הרי אלו מותרים ואין כאן נדר דהיכי לימא ככר זה עלי כבשר חזיר והא לא אפשר דבשר חזיר אסריה רחמנא והא לא אסריה ומדאתא קרא דכי ידור נדר לשידור בדבר הנדור משמע נמי דאתא למעוטי דבר האסור.

הלכה י

וחטאת ואשם נמי מיקרו דבר הנדור כיון שאם נדר בנזיר חייב קרבן חטאת ואם נטמא חייב אשם וכתיב לה' לרבות כל דבר שמתפיסו לה' שאומר הרי זו לחטאתי ולאשמי אבל בכור לא מתפיס ליה דממעי אמו קדוש. כנותר כפגול כבשר טמא של קדשים אסורין שהרי עשאן כבשר קרבן דאתי בנדר ומעשר בהמה נמי הואיל וקדושתו ע"י אדם. ובכור לא הוי דבר הנדור דכתיב לא יקדיש איש אותו. וחרמי שמים הוו דבר הנדור לבדק הבית ותרומת הלשכה ותמידים ודירים עצים אישים מזבח או אחד ממשמשיו היכל ירושלם הרי אלו אסורין אע"פ שלא הזכיר קרבן שענינם כאומר הרי הן עלי קרבן.

הלכה טו

בשר שלמים לאחר זריקת דמים אף על פי דמותר לזרים אם התפיס בה אסור שלא התפיס אלא בעיקרו שהיה אסור ואם היה בשר בכור לפני זריקת דמים הרי זה אסור דאף על גב דמתפיס בבכור אמרינן דמותר אפ"ה כבשר בכור לפני זריקת דמים אסור ונראה דהוי טעמא דכיון דהשתא הוי בשר בזריקת דמים לחוד שרי למיכל לכהנים ולא חשיב לה דבר האסור.

הלכה טז

כל כינויי קרבן וחרם הוו כקרבן וחרם ולא צריכי קרא לרבויי כינויים דבכל לשון דאדם נודר מיחייב דכיון דקרו לקרבן קונח וכן השאר הא הוי נדר וכן הקדיש בכינויין הוי הקדש. וכינויי כינויין בין בנדרי איסר בין בהקדש מותרין דאף על גב דאיכא משתעי הכי דקרו לקרבן קונח כדאמר אפ"ה לא הוו עקר לשון אלא דמינייהו משתבשי בהו ולהכי כינויין גופייהו לחוד הוא דמשמע לשון נדר ולא כינויי כינויין.

הלכה יח

כל לשון שמשמעותו שאסר עליו דבר בין בחיוב בין בשלילה הרי זה אסור דמכלל לאו אתה שומע הן והנשבע בקרבן אינו כלום.

הלכה כג

מודר אני ממך מופרש מרוחק מנודה משומת אין משמעו אכילה אלא דברים אחרים ואם אמר מודרני שלא אוכל לך אסור ואם אכל כזית מנכסיו לוקה משום לא יחל דברו דהוו ידות מדאוריתא דכתיב נזיר להזיר לעשות ידות נזירות כנזירות ובנדרים מנ"ל דכתיב נדר נזיר מקיש נדר לנזיר לעשות ידות נדר כנדר. ובמנודה שלא אוכל לך לא לקי לסברת הרב ז"ל דהוי ספיקא דאוריתא נדינא ממך אסור להנות ונראה דאמר שאני אוכל לך ואם אכל לוקה. וכן נדרי רשעים ונדבות כשרים נדרי רשעים כיון שפי' נזיר וקרבן ושבועה חייב בכולן דאגב ריתחייהו נדרי בכולן א"נ לא פי' אלא שאמר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו שלא אוכל חייב בכולן דהריני הוי לישנא דנזירות ועלי הוי קרבן והימנו שלא אוכל משמע שבועה כיון דאמר בתחלה כנדרי רשעים והוו ידות כהני גווני דמייתי הרב ז"ל והא ילפינן להו לידות לנזירות ולנדר ולשבועה לעיל.

הלכה כח

נדר במה שכתוב בתורה או נטלה בידו ונדר בה הוי כמי שנדר במה שכתוב בה והרי כתוב בה איסר ונדר א"נ הזכרות שבה נדורין הן שע"י הכתיבה והכנה לשם קדושה הם קדושות.

הלכה כט

אשנה פרק זה אף על גב דהוי כמושבע ועומד דכתיב ושננתם כיון דאי בעי פטר נפשיה מההיא שבועה בק"ש חל עליו נדר לענין בל יחל דאוריתא.

הלכה ל

אין נודרים בדבר האסור כדאמר לעיל אבל הריני מודר ממך והנאת תשמישך אסור עלי אסורה כמו שיתבאר:

פרק ב

הלכה א

אחד הנודר מפי עצמו או שהדירו אחר וענה אמן או מה שהוא קבלת דברים דכתיב ארור אשר לא יקים וכו' ואמר כל העם אמן משמע דבעניית אמן הוי קבלת דברים וחייב לקיים תנאו ואינו נאסר עד שיוציא בשפתיו כדילפינן בשבועה מלבטא בשפתים ושיהו פיו ולבו שוים דאי לאו הכי לאו מבטא שפתים מיקרי דמבטא משמע שבוטא מה שיש בלבו כדאמרינן לענין שבועות ונדרים ושבועות הוקשו וילפי מהדדי. הנודר על דעת אחרים או חוזר בו תכף כדי דיבור הוו כדין שבועה כדילפינן לה לשבועה סוף פ"ב דה' שבועות.

הלכה ד

יש לו לאדם להקדים תנאי לנדרו וכשידור הוי בטל בגווני דמייתי הרב ז"ל וכן לשבועות וטעמא דמבטל ליה תנאי לנדר אף על גב דהוו פיו ולבו שוים בנדר משום דכיון ששכח תנאו בשעת נדרו ה"ל נדר טעות ולא חייל כלל וקרא נמי דלא יחל הכי משמע הוא אינו מחל דברו דהיינו נדרו אחר שנדרו אבל מחל הוא נדרו קודם שידור אותו כיון דלא חל עדין.

הלכה ז

סתם נדרים להחמיר דהוי ספיקא דאוריתא ולחומרא ופירושן יש בו להקל ולהחמיר. ואין הולכין בנדרים אלא אחר לשון בני אדם באותו מקום ובאותו זמן דלהכי איכוין ובהכי הוו פיו ולבו שוים וכל לשון שמשמעו לכל העם איסור והוא אומר לא נתכוונתי אלא לכך ולכך מותר מדאוריתא כיון דלישנא דחרם וקרבן ועצמי ואשתי איקרו נמי מכמורת ומנחה ועצם ואשתו ראשונה.

הלכה יד

ההפקר שמפקיר לכל הרי הוא כמו נדר שאינו יכול לחזור בו ודורשו בירוש' מתשמטנה ונטשתה מה ת"ל ונטשתה יש לך נטישה אחרת שהיא כזו לעניים ולעשירים ואי זה הוא זו הפקר וכל הקודם בהם זכה כשמטה ואפילו הפקיר בינו לבין עצמו הוי הפקר מן התורה כשמטה שאין הקרקע יוצא מתחת ידו וא"כ אפי' בינו לבין עצמו והפקר פטור מן המעשרות כדילפינן מדכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה וגו' כמו שיתבאר במקומו בס"ד. ואם התפיס ממון אחר במה שהפקיר ואמר גם זה או זה כמו זה הוי הב' ג"כ הפקר דה"ל כאלו פירוש שהפקירו. הפקר לזמן נראה דהוי הפקר גמור מדאוריתא כשמטה דהויא לזמן ומשום דלא שכיח קאמרי רבנן דיכול לחזור עד שיזכו בה.

הלכה יט

ההפקר אינו נקנה אלא כדרך שקונין הלוקחין ואף על גב דהוי הפקר דלית ליה בעלים לא סגי ליה בבציר מהכי דאדרבה כיון דליכא דעת אחרת מקנה בעי קנין גמורה:

פרק ג

הלכה א

ארבעה דברים יש בין נדרים לשבועות ביטוי. שאין שבועה חלה על שבועה ובנדרים נדר חל על נדר. ושבועות ביטוי אינה חלה אלא על דבר רשות ונדרים חלים על דבר רשות כדבר מצוה. וכן קבלו מפי השמועה והכתובים מראים כן דכתיב בשבועות להרע או להיטיב בדבר הרשות דשייך ביה הן ולאו לאפוקי דבר שנשבע עליו ודבר מצוה דלא שייך בהו הן ולאו ובנדרים כתיב ככל היוצא מפיו יעשה ולא חלק בין דבר מצוה או דבר שנזכר עליו לדבר הרשות האוסר דבר בנדר אותו הדבר הוא שנאסר ואותו הדבר אינו מושבע מהר סיני אבל נשבע לבטל את המצוה אוסר את עצמו וכבר עצמו מושבע מהר סיני. ואין שבועה חלה על שבועה כדמשמע קרא וכדאמרינן וילפינן לה דמיפטר נמי מלאו דשבועה מדכתיב לא יחל דברו וממילא משמע דדברו הוא דאינו מיחל אבל מיחל הוא חפצי שמים דמושבע ועומד הוא לקיימה ואין שבועה חלה עליו ויכול לחלל דברו ואף על גב דבשבועה נמי כתיב או השבע שבועה לה' דהשם סמוך אאו השבע דמשמע נמי לה' השבע שבועה לא יחל דברו לא היא דכיון דכל לשון שבוע' הוא אוס' עצמו מלעשות הדבר לאו כל כמיני' להפקיע עצמו מחיוב המצו' כיון שמחויב לעשותה הילכך לא דרשינן לה' על השבע שבועה אלא על כי ידור נדר דנדר אוסר החפץ עליו הילכך אינו נראה כנודר לבטל המצוה שהרי לא קבל על עצמו אלא אסר החפץ כדאמרינן. המתפיס

בשבועה פטור ובנדרים חייב. שבועת ביטוי חלה על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש ונדר אינו חל אלא על דבר שיש בו ממש. התפסה בנדר ילפינן מדכתיב כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור דהיינו התפסה בדבר שנדר ושבועת ביטוי דחלה על דבר שאין בו ממש משום דמיתסר גברא הוא שלא יעשה כן והוא יש בו ממש מה שאין כן בנדרים דמיתסר חפצא הוא הילכך אי לית ביה מששא לא אסר מידי ואם אמר יאסר פי לדבורו הוי הנדר חל דפיו דבר שיש בו ממש הוא וכן אמר הרי עלי קרבן אם אדבר עם פלוני ועבר חייב בקרבן שהרי נתחייב בו בנדר:

פרק ד

הלכה א

נדרי אונסין ושגגות והבאי וזירוזים מותרים. אונסין אע"ג דלא להוי אונס גמור מותר דלאו אדעתא דהכי נדר ואין פיו ולבו שוים. ונדרי שגגות דילפינן משבועות דבעינן שיהא האדם בשבועה בשעה שהשבועה חלה עליו. ונדרי הבאי שלא גמר בלבו אלא גוזמא. ונדרי זירוזין דלא היה בלבם לשם נדר דבעי' פיו ולבו שוים ואע"ג דדברים שבלב אינם דברים היכא דמוכח מלתא כי הני נדרי אזלינן בהו בתר דברים שבלב.

הלכה ד

ולא ידור אדם באלו הד' נדרים ע"מ לבטלן דכתיב לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין אע"פ שאינם נדר ונראה דהוי איסור דרבנן ואסמכתא.

הלכה ה

יש התר לנדר כמו לשבועה דקרא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו אנדר דרישיה דקרא נמי קאי. והתר נדרים כהתר שבועות כדילפינן פ"ו מה' שבועות ואין מתירין הנדר עד שיחול כדילפינן נמי לעיל. לכל יש שאלה חוץ מן התמורה.

הלכה ח

האב והבעל מפירין נדרי איסר ונדרי הקדש הדומין לנדרי איסר.

הלכה ט

התפסה בין דגברא בין דחפצא נשאל הראשון הותר האחרון שהרי לא תלה נדרו אלא בקודם לו וכיון שהותר מעיקרו נמצא שלא נדר בדבר הנדור אלא בדבר המותר ולא הוי נדר וכן התפסת חפץ אבל איפכא אם נשאל על האחרון לא הותר הראשון שהרי דבלאו אחרון קאי בנדר על הראשון וכן כל מה שתלה זה בזה דקאמר בוי"ו לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר אחרון לא הותרו הראשונים.

הלכה יא

נדר שהותר מקצתו מותר כולו ילפינן לה מדכתיב כל היוצא מפיו יעשה דמשמע דוקא כשכולו קיים אבל הותר מקצתו הותר כולו. נדר בג' דברים או שאינו יודע באי זה מהם נדר פתח אחד לכולן הנאת ישראל או בני עירי עלי ונשאל לחכם שבעירו הרי נדרו מותר.

הלכה יד

הנדר חל על תנאי בין נתקיים התנאי ואח"כ היה זמן הנדר בין היה זמן הנדר קודם על תנאי שיהיה אח"כ כיון שנתקיים התנאי חל הנדר למפרע ולוקה אם כבר עבר עליו דאף ע"ג דבאותה שעה אכתי לא נתקיים התנאי ולא עשה מעשה איסור כיון דאח"כ נתקיים התנאי חל למפרע וכבר עבר כדאמרינן וכתיב לא יחל דברו מ"מ והרי נתחלל דבורו.

הלכה טז

הנודר לצום נראה דלא אסיר אלא מדרבנן אלא א"כ אסר עליו כל מין מאכל ליום אחד ואם התחיל לצום יום אחד ושכח ואכל אבד תעניתו וחייב לצום יום אחר דיום אחד שלם קאמר ואם אמר יום זה ושכח ואכל משלים תעניתו דהא בכל היום אסר עליו כל מאכל ואע"פ ששכח ואכל לא הותר לו שאר היום משום הא:

פרק ה

הלכה א

ראובן שאסר הנייתו על שמעון נאסר שמעון בהניית ראובן ונראה דאיסורא הויא מדאוריתא דהא נהנה בדבר האסור לו. ואית דסברי דמילקי נמי לקי דאע"ג דכתיב לא יחל דברו לא יוחל קאמר דלא יוחל הדבר ולא יתבטל ואם על עצמו אסרו עובר בבל יחל ואם על אחר אם נהנה ממנו עובר בבל יחל.

הלכה ג

ואין אדם אוסר חברו בדבר שאינו שלו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו כדמשמע באיסור ע"ז דכתיב פסילי אלהיהם דמשמע שפסלו' בעליהם.

הלכה ד

ככרי זו אסורה עליך אע"פ שנתנה לו במתנה אסורה עליו דהא שויתיה עילויה לאותו ככר כהקדש ומכחו קאתי אבל נתנה לו אחר או מת הוא ונפלה לו בירושה דלאו מכחו קאתי אלא מאחר הרי זו מותרת אלא א"כ א"ל ככר סתם דאז אפילו מת או מכר אסורה דאוסר אדם דבר שלו על חברו ואפילו יצא מרשותו באיסורו עומד דהא אסריה על חברו לעולם ואיכא משום לא יוחלו דבריו.

הלכה ו

ובבנו אינו אסור עד שיפרש בין בחיי בין במותי ואם אינו מפרש ה"ל כאלו אמר נכסי דמשמע בזמן שהם שלי ואם מת יירשנו דאף על גב דאי יהביה ניהליה במתנה אסירי כדאמרינן דאם אמר ככרי אסורה עליך ונתנה לו אסורה נר' דשאני הכא דירושה ממילא קאתי ולא חשבינן כאלו הוא נתנ' וכשפירש בין בחיי בין במותי דאסורין לו יכל להקנותן לו כדי שיקנה אותן לבנו ואם נתנן זה הבן לאחיו ולבניו או שפרעם בחובו מותר דנכסי דידיה נינהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהם ולאו דוקא שיתנם ממש דהא איכא טובת הנאה אלא שאומר נכסי אבא הם אלא שאסרם עלי טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו.

הלכה ט

מי שנאסר במין מאכל ידוע בין בנדר בין בשבועה ונתערב בדבר התר עירוב האוסר בדבר המותר מותר דלא אסר אלא אותו מין מאכל ממש לא עירובו. אבל אמר מאכל זה אסור עלי הוי כשאר איסורי תורה בעירובו כמו שנפרש בהלכות מאכלות אסורות.

הלכה יג

חילוף וגידול פירות האסורין לא הוו אלא דרבנן ומשקין של דבר האסור עליו הוו ספיקא דאוריתא כיון דאם אמר פירות אלו קרבן עלי היו המשקין היוצאין מהם אסורין מן התורה ודאי:

פרק ו

הלכה א

המודר מחבירו הנאת מאכל אין מותר אלא בדריסת הרגל וכלים שאין עושים בהם אוכל נפש במקום שמשאילים אותם בחנם דהא ליכא הנאת אכילה כלל אבל שאל הכלים להראות בהם בפני אחרים כדי שיהנה מהם או בקש לעבור דרך ארצו ללכת למקום שיהנה בו הוי ספיקא דאוריתא אי הויא הנאה אי לאו ושאר כל דברים המביאים לידי הנאת אכילה אסורים עליו ודאי דהא בכל הנאות איכא הנאת אכילה.

הלכה ג

והמודר הנאה מחבירו אסור בכל דהא מתהני. ומניעת התביעה שפורע בעדו לאו הנאה היא דשוקל שקלו מצוה בעלמא הוא דקעביד ופורע חובו לא הגיע לידו כלום ולא יזון בהמתו שכל שמוסיף בבשרה היא הנאה שהגיע לידו.

הלכה ה

כהנים שלוחי שמים הם ומקריבים קרבן למי שהדירו ממנו דאי אמרת שלוחי בעל הקרבן נינהו מי איכא מידי דהוא לא מצי עביד ושלוחיה מצי עביד הא אמרן שלוחו של אדם כמותו מאי דאיהו מצי עביד הוא דשלוחיה מצי עביד ואמרי' נמי גם אתם לרבות שלוחכם וכו' דמשמע דשליח ושולח כי הדדי נינהו ואי שולח לא מצי עביד כ"ש שליח כדאמרינן. ולא ישיא בתו נערה למי שהודר מהנאתו דכיון שהיא ברשותו הא מהנהו דהוי כמוסר שפחה לשמשו ואיפשר דאפילו למי שהודר ממנו הנאת מאכל לחוד נמי אסיר. ואינו נעשה שליח לתרום תרומות מי שהדיר ממנו הנאה דהא הנאה הוא לו.

הלכה ז

ומלמדו תורה שבעל פה דמצות לאו ליהנות ניתנו לישראל אלא לעול על צואריהם ולא מצי למיסב מיניה שכר לימוד דכתיב ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם וא"כ לא מהני ליה מידי כיון דלית אגרא ותורה שבכת' נמי אי נהיגי דלא יהבי אגרא מותר דלאו מידי קא מהני ליה ומותר ללמד את בנו אפילו מקרא. ומותר לבקרו ולרפאתו בידו דמצוה הויא ומצות לאו ליהנות ניתנו כדאמר.

הלכה ט

ואומר לו רפואה לבהמתו ואינו רוחץ עמו באמבטי קטנה ואינו ישן עמו במטה בימות הגשמים דהא מהנהו ואינו לוקח גחלתו ומותר בשלהבת שלו דהא אפילו שלהבת דע"ז מותר דאין בה ממש ולאו מאומה היא וכל שיש לו בו תפיסת יד אסור ליהנות ממנו ואם לא הניח לעצמו כלום הרי זה מותר אפילו הוא שלו דכיון ששכרו לאו ברשותיה קאי ולא היה בדעתו לאוסרו.

הלכה יג

ופירות שדהו בשביעית איסורין עליו דאדם אוסר דבר שברשותו לאחר שיצא מרשותו כדאמרינן לעיל ואם בשביעית נדר דלאו ברשותה הוו מותר ואם אמר הנאת נכסי עליך אפילו קודם שביעית מותר דלא אסרם אלא בזמן שהם שלו והרי יצא שדה מרשותו ובמודר הנאת מאכל אפילו לפני שביעית יורד אלא א"כ נדר בשביעית דאוכל נמי וכדאמרינן.

הלכה טז

ולא ישאל ולא ילוה ולא יקנה ממנו בפחות שהרי אסר עליו הנאת כל נכסיו. המדיר את בנו מפני שאין עוסק בתורה אין כונתו אלא הנאה גדולה.

הלכה יח

מי שנשבע או נדר בקונם שלא ידבר עם חברו מותר לכתוב לו ולדבר לאחר והוא שומע דדיבור לחוד הוא דקא אסר עליה:

פרק ז

הלכה א

שנים המודרים הנאה זה מזה מותרים להחזיר אבדה זה לזה מפני שהיא מצוה ומצות לאו ליהנות נתנו והנאה דקאתי לידי גרמה בעלמא היא ובמקום שנוטלין שכר יפול שכר להקדש כדי שלא יהנו זה מזה.

הלכה ב

ומותרים בדברים שהם שותפות לכל ישראל דהפקר הם לכל ישראל ואסורים הם בדברים שהם בשותפות לכל אנשי העיר והוו להו כשותפין. וכיצד יעשו יסתלקו מחלקם ונמצא שמשתמשי' ברשות אחרים ואינם נהנים זה מזה ומשום דשותפות של אותה העיר הוו כחצר שאין בה דין חלוקה דשרו תרוייהו ליכנס בה. נראה לומר דהאי סילוק לא בעינן ליה אלא מדרבנן בעלמא כיון דאיפשר בהאי תקנתא פורתא מתקנינן דמדאוריתא שרו כיון דהוו כחצר שאין בה דין חלוקה וכדאמרינן ואתיא כר' אליעזר בן יעקב דהלכתא כותיה דכל שאין בה דין חלוקה שרו.

הלכה ד

היו שניהם שותפים בחצר שיש בה דין חלוקה אסורין ליכנס לה עד שיחלוקו דכיון דחצר זאת לחלוקה עומדת אי איפשר לומר שמתחלה קנאוה כולה כל אחד לתשמישו דשמא הא' יכוף את חברו הילכך אסורים דהא כל אחד אסר חלקו ואינה ניכרת עדין אבל כשחלקו אף על גב דקי"ל דבדאוריתא אין ברירה אפ"ה אנן סהדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל א' מהם לאוסרה על חברו בענין שתהי' נאסר על חברו לאחר חלוקה דאי הכי אסר עליה נכסי דידיה ואינו בדין דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו כדאמ' לעיל ואם אין בה דין חלוקה מותרים דכיון שאי איפשר לאחד מן השותפין לעכב את חבירו מלהשתמש בו לעולם ולא לכופו לחלוק מתחלה ע"מ כן קנאוה שתהא גופה קנויה לגמרי לכל אחד לתשמישו בשעת תשמישו וכשמשתמש אמרינן הוברר הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו דנהי דבעלמא אין ברירה בכי הא יש ברירה לפי שעיקר הקנייה נתבררה משעה ראשונה ושניהם אסורים להשתמש במידי דקפדי ביה שותפין דאי לא קפיד עליה הא מהני ליה.

הלכה ז

מי שאסר הניית אומה עליו לא יקח בהם בפחות ולא ישאל ולא ילוה מהם מדאוריתא דהא מתהני אסר ג"כ הנייתו עליהם. לא ימכור בפחות ולא ישאל ולא ילוה להם התיר נדרו מי שהיתה הנייתו אסורה עליו נדרו מותר כדאמרינן לעיל פ"ד.

הלכה י

אסר הנאת הבריות עליו מותר בלקט שכחה ופאה דהוו הפקר דכתיב בהו תעזוב אותם ולא כתיב נתינה אבל לא שבתוך הבית וכן מעשר עני דכתיב ביה והנחת בשעריך במתחלק בגרנות. אסר הנייתו על הכהנים ולויים באים ונוטלים ע"כ מתנת כהונתם דלאו דידיה קא שקלי אלא דילהון ואם אמר כהנים אלו אסורים ויתן לאחרים. וכן במתנות עניים מן העניים.

הלכה יב

אסר הנאתו על פלוני ואמר בפני אחרים דברים שנראה מהם שאם יתנו לו הם שהוא יפרע להם מותר לפרוע להם מה שנתנו כיון שאם היה רוצה שלא לפרוע לא היה חייב דהא לא אמר לו שיתן וכן יכול להפקיר בפניו לכל מי שיחפוץ ליקח והוא בא ונוטל דהא הוי הפקר ולאו דיליה הוא אבל מתנה שהוכיח סופה על תחלתה שלא נתנה אלא על תנאי שיאכל זה אסור דכל מתנה שאינה כל כך ברשות המקבל שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה והרי אין מקבל זה יכול להקדישה דלאו ברשותי' קאי כיון דגלי דעתיה נותן שלא נתנה אלא על תנאי שיאכל אותו פלוני וכתיב איש כי יקדיש את ביתו מה ביתו ברשותו אף כל מה שמקדיש בעינן דליהוי ברשותו. אמר לאחד קני על מנת להקנות לפלוני קנה אף על פי שלא נתן לזה כלל אלא כדי שיקנה לפלוני קני דהא בעלמא סודרא דיהיב קונה למקנה אינו מזכהו בו לשום דבר אלא שיהא לו בו קנין בכדי שיקנה לו בו קרקע שלו ואפ"ה חשבי' ליה קנין שעל ידו קנה לוקח את השדה אלמא קנין כי הא קני ואם לא הקנה זה לאחר לא קנה ראשון דהא לא לדידיה אקני ולא השני דהא לא הקנה לו זה.

הלכה יז

מי שנותן לבתו שחתנו נאסר בהנאתו בעינן דלימא לה ע"מ שאין לבעליך רשות בה ובעינן נמי שיפרש שנתן לה לכך ולכך או לכל מה שתרצה היא דאין קנייה חל אלא באותה שעה שתרצה לעשות בהן אי זה דבר ובלאו הכי אסור דהא חתנו אסור בהנאתו:

פרק ח

הלכה א

מי שנדר ונשבע ופירש בשעת נדרו דבר שנדר או נשבע בגללו הרי זה כמי שתלה נדרו או שבועתו באותו דבר בפי' ואם לא נתקיים אותו דבר שנשבע בגללו הרי זה מותר בהני גווני דמייתי ואם הסבה שנדר בגללה לא היתה מצויה הוי בכלל נדרי טעות ומותר כדילפינן לעיל. ואפילו לא פירש הסבה שנדר בגללה אלא שהדבר מוכיח שלא לכך נתכוון הוי נמי בכלל נדר טעות.

הלכה ה

ואם נולד לו דבר שלא היה בלבו הרי זה אסור עד שיתיר דדוקא בדבר מצוי כעניות דשכיח הוא דמותר כדילפינן מדכתיב כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך לפי שנדר משה ליתרו שלא לשוב מצרימה בשביל אותן האנשים המבקשים את נפשו דכתיב ויואל משה לשבת את האיש ואין אלה אלא שבועה כדכתיב ויבא אותו באלה ופתח לו המקום בכך לך שוב מצרימה כי מתו כל האנשים ומותר לך כדין שבשביל אותן שנדרת כבר ירדו מנכסיהם וחשיבי מתים דא"א לומר מתים ממש דכל מקום שנאמר נצים נצבים אין אלא דתן ואבירם אלמא לא מתו ומצורעים או סומים או בלא בנים דחשיבי מתים לא הוו דאז הוו תוך המחנה וכתיב נמי העיני האנשים ההם תנקר וגו' וכתיב נמי הם ובניהם וגו' אלא ע"כ עניים היו ולא היו יכולין להזיקו שאין דבריהם נשמעים ועניות לאו נולד הוא דשכיח כדאמ' משמע דוקא כי האי גונא דשכיח הוא דמותר הא לאו הכי אסור.

הלכה ו

נדר שהותר מקצתו הותר כלו כדילפינן מדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה וגו' ואם לא התיר מקצת אלא שהיה מטיל תנאי לא הותר הכל.

הלכה ח

כל הנודר או נשבע רואין הדברים שבגללן נדר או נשבע ולומדין מהם לאי זו מהם נתכוון והולכין אחר הענין ולא אחר כל משמעות הדיבור שלא נתכוון אלא למקצת משמעו' הדיבור כדמפרש ואזיל הרב ז"ל.

הלכה יא

האומר לחברו לביתך איני נכנס ושדך איני לוקח בין בנדר בין בשבועה ומת או מכרן לאחר הרי זה מותר שלא נתכוון אלא כל זמן שהם ברשותו דהא ביתך ושדך קאמר דמשמע כל זמן שהיא ברשותך אבל בית ושדה זו אסור לעולם דהא אסרם עליה בסתם

וכן בפרה שנדר שלא לחרוש בה מפני שלא השאילה לו פלוני אינו אסור לחרוש בה על יד כל אדם אלא אם אין דרכו לחרוש בידו דלהכי איכוון.

הלכה יג

מי שנשבע או נדר על דבר א' אינו מחוייב עד שימצא דבר ההגון לו דלא איכוון אלא בדבר ההגון לו.

הלכה יד

הנודר או נשבע לתועלת חברו ואמר לו חברו הגיע אלי כבוד שנדרת בשבילי או שנדר או נשבע לתועלת עצמו ואחר כן אמר הריני כאלו התקבלתי והגיע לידי מותר בלא שאלת חכם דלא כן נתכוין אלא לכבדו לחברו וגם כשהוא לתועלת עצמו הרי עשה עצמו כאלו נתקבל. וכל הני דאזלינן בתר כוונה הוי משום דבעינן פיו ולבו שוים דהיינו כוונתו כדאמרינן לעיל ומפרשינן דיבורו כפי כוונתו:

פרק ט

הלכה א

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם באותו מקום ובאותו לשון ובאותו זמן שנדר או נשבע בו דלא נתכוון אלא לכך.

הלכה ד

היו מקצת העיר קורין לו כך ומקצת אין קורין לו כך הוי ספק נדרים להחמיר דספקא דאוריתא לחומר' מדאורית' כדילפינן בכמה דוכתי ואם עבר אינו לוקה דאין לוקין על הספק דליכא ביה התראה כדאמר' לעיל.

הלכה ו

וכל שהשליח נמלך עליו הרי הוא מאותו המין דאם לא היה מאותו המין לא היה נמלך עליו. ובכל מקום הנודר מן הבשר אסור בבשר עופות ובקרבי' ומותר בחגבים דלא מימליך שליח עליהו ואם נראים הדברים שלא נתכוון אלא לבשר בהמה מותר בבשר דגים אפי' מימליך עליהו.

הלכה ז

הנודר מן המבושל או ממעשה קדרה או מן הדגים או מן החלב אין אסור בכל אלא במה שמשמע אבל אסר עצמו מכל היורד לקדרה אסור בכל המתבשלים בקדרה דהכי משמע ומן הגבינה נמי משמע בין מלוחה בין טפילה.

הלכה ט

הנודר מן החטים או חטה חטים או חטה או חטים או מן הדגן או מן התבואה או מן הירק או בפרישין או מן הכרוב או מן מי השלקות או מן הרוטב או מן התבלין או מן הגריסין או מפירות הארץ או מגדולי קרקע או מפירות השנה או שאמר כל גדולי שנה עלי או שנדר מפירות הקיץ אין אסור בכל אלא במשמע דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדאמ' וכל שיש לו שום לווי אינו בכלל מה שאין לו שם לווי.

הלכה טו

הנודר שנדר מן הכסות מן הבית מן העלייה מן הדרגש מן המטה אין אסור אלא במה שנכלל בו. שלא יכנס לבית אסור מן האגף ולפנים ולא מן האגף ולחוץ דכתיב במנוגע מן הבית יתירה לרבות יציאה אחרת מכל מה שתחת המשקוף הא לאו הכי לא הוי בכלל בית. מן העיר מותר בתחומה ואסור ליכנס בעבורה דעיבורא דמתא כמתא דמיא דכתיב ויהי בהיות יהושע ביריחו מאי ביריחו אלימא ביריחו ממש והכתיב ויריחו סוגרת ומסוגרת אלא ש"מ בעיבורא הוה קאי וקרי ליה יריחו. אין נקרא בן עיר לנודר הנאה מבני העיר אלא אחר י"ב חדש נדר מיושבי העיר עד ל' יום.

הלכה יח

נדר ממים הנמשכים ממעין פלוני אסור בכל היונק ונמשך ממנו דנודר ממי פרת אסור בכל מימות שבעולם שכלם נמשכות ממנו דכתיב הוא פרת דמעיקרא דכתיב ביה ונהר יוצא מעדן אבל אמר נהר או מעין פלוני אין אסור אלא מה שנקרא על שמו.

הלכה יט

אין יושבי יבשה בכלל יורדי ים אבל יורדי ים בכלל יושבי יבשה דסופן לירד ליבשה. נדר מרואי חמה אסור בסומין שלא נתכוון אלא למי שהחמה רואה אותו. נדר משחורי הראש אין מותר אלא בנשים וקטנים ואם דרכן לקרוח כן לכל אסור דאזלינן בתר לשון בני אדם.

הלכה כ

כותיים הוו בכלל שובתי שבת דכמו כן משמרים שבת ואינם בכלל עולי ירושלם דמצווה ועושה קאמר. ישראל אינם בכלל בני נח דכיון דנתקדש אברהם איתקרו ישראל על שמיה דאברהם ולא על שמיה דנח. זרע אברהם אינו אלא ישראל ולא ישמעאל ועשו דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא בישמעאל ביצחק ולא כל יצחק יצא עשו. נדר מן הערלים אין ערלה אלא לשם גוים דכתיב כי כל הגוים ערלים וגו' ואין כונתו אלא למי שאינו מצווה על הערלה. גרים הוו בכלל ישראל ולא ישראל בכלל גרים דהלך אחר לשון

בני אדם. כהנים לוים בכלל ישראל ולא איפכא כהנים אינם בכלל לוים ולא לוים בכלל כהנים ואע"ג דבתורה בכמה מקומות נקראו הכהנים לוים הכא אזלינן בתר לשון בני אדם. בני בניו אינם בכלל בניו בין בנדר ובין בשבועה דבנדר הלך אחר לשון בני אדם:

פרק י

הלכה א

הנודר או נשבע שאיני טועם היום אינו אלא עד שתחשך. יום א' אסור מעל"ע. יום סתם הוי ספק דאוריתא ואינו לוקה משחשכה. שבת זו אסור עד יום שבת והוא בכלל. שבת א' שבעת ימים מעת לעת. שבת סתם הוי ספק כדאמרן. חדש זה אסור עד יום ר"ח. חדש אחד אסור שלשים יום גמורים מעת לעת. חדש סתם הוי ספק כדאמ'. שנה זו אין אסור אלא עד ר"ה דדרך בני אדם לקרוא תשרי ר"ה ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם. שנה א' אסור שנה תמימה מיום ליום ואם נתעברה אסור גם בעיבור דמכלל השנה הוו לכל מנין השנים. שנה סתם הוי ספק כדאמ'. שבוע זו אסור [עד] תשלום שנת שמטה. שבוע א' אסור שבע שנים גמורות דשבוע שנים לא הוי בציר משבע שנים. יובל זה אסור עד תשלום שנת יובל דכתיב יובל היא שנת החמשים שנה חמשים אתה מונה לתשלום יובל שעבר ואי אתה מונה אותה להיותה ראשונה ליובל הבא שתהא נקראת תחלת שנת השמטה. שאיני שותה יין עד ר"ח אדר עד סוף אדר לא משמע אלא כדמפרש.

הלכה ז

כל שזמנו קבוע ונדר עדיו אין אסור אלא עד שיגיע ואם נדר עד שיהיה אסור עד שיצא דהכי משמע וכל שאין זמן קבוע כגון קציר ובציר בין עדיו בין עד זמן שיהיה אינו אסור אלא עד שיגיע וכדמפ' ובמקום שנדר בו עליו הוא סומך.

הלכה יב

מי שהדיר אשתו עד הפסח אם תלך לבית אביה עד סוכות שלאחר הפסח והלכה לפני הפסח ומהני לה לוקה וכן שאין את נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח והלכה לפני הפסח והוא מהני לה לוקה ואסורה עד החג ומותרת לילך משהגיע הפסח:

פרק יא

הלכה א

עונת נדרים לקטן ולקטנה דילפי' מדכתיב איש כי יפליא לנדור מופלא הסמוך לאיש היינו קטן בן י"ג שנה ויום אחד וקטנה בת י"ב ויום אחד אלא שלא הביאו ב' שערות

אף על פי שאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו אפילו הכי הקדישן הקדש ונדריהם נדר ואינם לוקים אם חללו או החליפו שבועתם עד שיביאו ב' שערות דכל שלא הביא ב' שערות אפילו הגיע לכלל שנים לאו גדול הוא אלא דאיתרבי לנדרים ובפי' המשנה כתב הרב ז"ל דעונת נדרים דאוריתא שנה שלפני גדלו' כרש"י ז"ל וצ"ע. גדול שנהנה ממה שהקדישו לוקה דהא נדריהם מן התורה אף על גב דאינהו גופייהו לא לקו היינו משום דלא איתרבו אלא לנדר לא לעונש דכיון דלא הביא שערות לאו בר עונשין הוא:

הלכה ו

מצות סו לדון בהפרת נדרים או שבועות כדכתיב אלה החוקים אשר צוה ה' אל משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה. והבת הנערה אביה מיפר נדריה ביום שמעו כדכתיב כל נדריה ואסריה אשר אסרה וגו' כי הניא אביה אותה. בגרה אינו מפר לה דכתיב בנעוריה בית אביה שהוא בזמן נערות שהוא ששה חדשים עד זמן הבגרות והרי היא כאלמנה וגרושה שנאמר בהם כל אשר אסרה על נפשה יקום. והבעל מיפר נדרי אשתו משתכנס לחופה כדכתיב ואם בית אשה נדרה וגו' והוא מיפר לעולם עד שיגרשנה וכיון שגרשה לאו ברשותו הויא ואפילו בנדרים שנדרה תחתיו לא מצי מיפר אחר שגרשה דהשתא לאו בעלה הוא. ספק מגורשת שהפר לה לא תעבור על נדרה דהוי ספיקה דאוריתא לחומרא גט על תנאי או לאחר זמן וכן מי ששמעה שמת בעלה ונשאת או מי שנשא מחייבי לאוין או עשה נראה דכל הני מצו להפר מדאוריתא דהא אישה קרינא בהו.

הלכה ט

נערה מאורסה אין מפר נדריה אלא האב עם הבעל כא' דכתיב ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה ולעיל מהאי קרא כתיב כי הניא אביה אותה וכתיב ואם היו תהיה לאיש וא"ו מוסיף על ענין ראשון וכי היכי דאב מבטל נדרי בתו בזמן שהיא ברשותו ה"נ מבטל עם הבעל כל זמן שהיא ארוסה דעדין היא ברשותו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדרי' דכתיב בתריה ואם ביום שמוע אישה יניא אותה וגו' לומר שבעלה עם אביה מפירין ולא תימא דהאי קרא בנשואה איירי דכתיב היו תהיה לאיש הוייה דקידושין כדכתיב ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה וכיון דבאירוסין לא יצאת מרשות אב כדאמרינן דין הוא דלא ליפר ארוס לחודיה דאי לאו הכי אלא ארוס לחודיה מפר קרא דנשואה למה לי השתא באירוסין מיפר לחודיה בנישואין מיבעיא. ואם הפר האחד לבדו אינו מופר אב לחודיה לא מצי מיפר דאם כן ואסרה אסר דאתא לאשמועינן בזמן שיהא ברשותו שהיא נערה למה לי השתא במקום ארוס מיפר לחודיה שלא במקום

ארוס מיבעיא דמיפר לחודיה אלא ודאי להכי אתא לומר דהאב מיפר עם הארוס וארוס לחודיה נמי לא מצי מיפר דאם כן לא איצטריך לן קרא למימר דבעל מיפר נדרי אשתו דאם בעודה ארוסה מיפר לחודיה כשנשאה שאין לאב רשות בה מיבעיא דמפר בעל לחודיה אלא ודאי אין אחד מהם מיפר לחודיה. ודבי רבי ישמעאל תנא בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה דמשמע ליה דבנערה המאורסה איירי מדכתיב בההוא קרא בנעוריה בית אביה ומדסמך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה ולא זה בלא זה. היפר הבעל לבדו ועברה על נדרה קודם שיפר האב אינה לוקה ונראה דכ"ש אם הפר אב ולא בעל דאינו לוקה דהא יפה כח האב שאם מת בעל נתרוקנה רשות לאב ואף על גב דאין מפירין זה בלא זה כדילפינן אפי' הכי אחד מהם לא לקי ונראה דטעמא משום דכיון דהפרת תרוייהו מעכבה כשהפר חד קליש ליה כוליה נדרה לענין מלקות וקם ליה באיסורא דאוריתא כחצי שיעור דהוי דאורייתא.

הלכה י

מת הארוס חזרה לרשות אביה כשהיה קודם שתתארס דאמר קרא ואם היו תהיה לאיש בשני הויות הכתוב מדבר מקיש קודם הויה שנייה כלומר שמת ארוס ראשון וראויה להתקדש לאחר לקודם הויה ראשונה שלא נתארסה מעולם והיא יושבת נערה בבית אביה מה קודם הויה ראשונה אב מיפר לחודיה אף קודם הויה שניה אב מיפר לחודיה ולנדרי' שנראו לארוס הוא דאתא קרא דאם היו תהיה דאי לא נראו לארוס לא איצטריך דהא כתיב קרא בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה דזכאי בהפרת נדריה. מת האב אחר שנתארסה ונדרה אחר מותו אין הבעל מפר שאין הבעל מיפר נדרי אשתו לחודיה עד שתכנס לחופה דאין הארוס מיפר אלא בשותפות דכל זמן שהיא נערה שלא בגרה לא תצא מרשות אביה כדכתיב בנעוריה בית אביה ואפי' היא ארוסה במשמע הילכך כי מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל.

הלכה יא

נערה ארוסה שנדרה ושמע אביה ולא שמע ארוסה ונתגרשה בו ביום ונתארסה לאחר בו ביום אפילו לק' אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה דכתיב ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה נדרים שהיו עליה כבר ונראו לארוס ראשון דעליה קרא יתירה הוא דהוה מצי למיכתב ונדריה או מבטא שפתיה וגו' אלא עליה מופנה משום נדרים שנראו לארוס ראשון והאי נראו לארוס ראשון דאמרן נראה דהיינו ששמע והיפר וגירש או מת כדבסמוך אבל שמע וגירש אי גירושין כהקמה דמו לא מצי ארוס אחרון מפר עם אב נדרים שקיים ארוס ראשון ולהכי נקט הרב ז"ל ולא שמע ארוסה דאי שמע וגירש לא מצי

ארוס אחרון מיפר מה שקיים ארוס א' כדאמרן ויכול להפר ארוס אחרון כשלא שמע ראשון או שמע והפר מפני שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת שעדיין היא ברשות אביה שהרי היא נערה.

הלכה יב

אבל הנשואה שלא הפר לה וגרשה והחזירה בו ביום אינו יכול להפר דהואיל ויצאת ברשות עצמה בנתים נתקיימו נדריה דאין הבעל מפר בקודמין כדכתיב ואם בית אשה נדרה נדרים שנדרה בביתו לומר שאין הבעל מפר בקודמין אלא במה שנדרה תחתיו והיא עומדת תחתיו בלא הפסק שעה א'.

הלכה יג

נערה המאורסה שנדרה ולא שמעו אביה ולא בעלה ונתגרשה ונתארסה לאחרים אפילו לאחר כמה ימים כשישמע האב והבעל האחרון מפירין נדרים שנדרה בפני ארוס ראשון הואיל ולא שמע אותם הארוס הראשון כדאמרינן לעיל דאי לא שמע ולא הפר מספקא לן בגירושי' אי כהקמה דמו ולא מצו ארוס אחרון להפר בהדי אב מה שקיים ארוס ראשון וכן מת הארוס קודם ששמע או ששמע והפר ומת אביה וארוס אחרון מפירין נדריה כדילפינן מדכתיב עליה יתירא לומר כל נדרים שעליה ואפילו נראו לארוס ראשון כדאמרינן וכל שלא קיים הארוס ראשון ומת בו ביום נתרוקנה רשות לאב כדילפינן לעיל מדכתיב ואם היו תהיה וגו' אבל קיים ומת או שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין האב יכול להפר כיון שקיים ארוס דהא נתרוקנה רשות לאב כשלא קיים אבל קיים לה ע"י גירושין מספקא לן אי הוו כשתיקה או כהקמה והויא ספיקא דאורית' ולחומר' דכיון דידע ארוס דלבתר גירושין לא מצי מיפר ולא הפר קודם גירושין כמאן דאוקמיה לנדרא דמי כי היכי דאמרינן דמכי לא הפר ביום שמיעה כמאן דאוקמיה לנדרא דמי.

הלכה יח

אין הארוס מפר אלא בשותפות אב דהיינו בחייו דאי מת אב אף על גב דהפר אב קודם מיתה לא מצי ארוס להפר אחר כך דכיון דלא נגמרה הפרה בחיי האב נתבטלה גם הפרה בחיי האב והיה צריך להפר הכל וכן מוכח הא דאמרן נתרוקנה רשות לאב דמשמע דיורש רשות הבעל וצריך להפר כל הנדר אלמ' נתבטלה הפרת הארוס כיון שלא נגמרה כל ההפרה בימיו הכא נמי נתבטלה הפרת האב כיון שלא נגמרה בימיו ולא נתרוקנה נמי לארוס כדאמ'. והיכא דהיפר חד וחבריה לא שמע ומת הארוס לא נתרוקנה רשות לאב דקליש ליה נדרא ולא ירית ליה אב אלא אם נתארסה ארסה בו ביום אב וארוס אחרון מפירין.

הלכה כ

נדרה והפר לה אביה לבדו אין הבעל מפר אחר שנשאת דאין הבעל מפר בקודמין כדילפינן מדכתיב ואם בית אישה נדרה. הפרת אב ובעל בלא שמיעה מהני דשמיעה דכתי' בהו לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט דקרא דכתיב ושמע אישה פרט לאשת חרש דאינו ראוי לשמוע אבל ראוי לשמוע מפר דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו כדילפינן מכל מנחה בלולה בשמן וחרבה הבא מנחה שיכולה ליבלל. וכל שנמסרה ביד הבעל או שלוחיו אין האב מפר שהרי יצאה מרשותו ולא בעל שאין בעל מפר בקודמין כדילפי'.

הלכה כג

שומרת יבם אינו מפר לה יבם עד שיבא עליה דהויא כאשתו דכשם דלענין סקילה אינה דין כנערה המאורסה כך בנדרים אינה גמורה לאשה להפר (סקילה אי' כנערה המאורסה) ואם היתה נערה המאורסה אין מפר עם האב כדאמרינן דלא אלים זיקת יבום כנערה מאורסה דמשום דחייבי' עליה סקילה אית ליה לבעל זכות בגוה להפר בהדי בעל ואב מפר לחודיה דכיון דיבם לא זכי בהפרת נדרים כדאמר' ה"ל כמאן דליתיה וקם ליה אב להפר באפי נפשיה.

הלכה כה

יתומה בחיי האב אין אביה מפר נדריה אפילו היא נערה דהא כיון שיצאה מרשותו לגמרי כשהשיאה דאינו מפר אפי' בהדי בעל שוב אין לו בה רשות דבנעוריה וכשהיא בבית אביה הוא דזכי ליה רחמנא והכא נמי כתיב ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה דמשמע אפילו היא נערה והיינו מן הנישואין דמן האירוסין הא ילפי' דהויא ברשות אב. ונערה שלא שמעו נדריה עד שבגרה או עד שנעשית יתומה בחיי האב נדריה קיימים כגון שנשאת ונתגרשה ונתקדשה או שבגרה אחר כך הרי זה לא יפר הנדר הראשון שנדרה והיא נערה שהיה מן הדין שיפר הוא ואביה לפי שהוא בעל אחרון אלא שעתה היא יתומה בחיי האב ואין הארוס יכול להפר אלא בשותפות כיון שלא נכנסה לרשותו ומה שאמרנו שאביה ובעלה מפירין הנדר שנדרה בפני בעלה ראשון היינו כשהיא נערה ברשות אביה בשעת ההפרה:

פרק יב

הלכה א

כל הנדרים והשבועות האב מפר ביום שמעו דכתיב באב כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום ולא חלק בנדרים אבל בעל אינו מפר אלא מה שיש בו עינוי נפש כדכתיב ביה בבעל כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש וכתיב נמי בין איש לאשתו לדברים שבינו לבינה. ונדרי עינוי נפש סתמא קאמר קרא דמפר ולא מפליג בין לעצמו בין לאחרים ולנדרים שבינו לבינה כיון דקפיד קרא דליהוי דברים שבינו לבינה משמע דלעצמו דהוי בינו לבינה כדכתיב בין איש לאשתו וגם כשגרשה הוי שפיר בין איש לאשתו שמותר להחזירה ויהיה בינו לבינה הוא דמפר ולא לאחרים דהא לא הוי בינו לבינה.

הלכה ד

ועינוי דמפר אפילו עינוי קטן או לפי שעה דעינוי נפש דכתיב בקרא סתמא כל שהו נמי משמע. ונדרה מרחיצה אפילו יום הוי עינוי דאע"ג דלגבי יום הכיפורים רחיצה לא הוי בכלל עינוי דקרא דלא משמע קרא אלא מילתא דידיע עינויא השתא דהיינו אכילה דבאותו יום מנכר עינויא מה שאין כן בעינוי דרחיצה מ"מ הכא דכתב כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש מילתא דאתיא ביה לידיה עינוי אע"ג דלא מינכר השתא דקרא הכי משמע דכיון שנדרה מביאתה לענות נפש מפר בעל. נדרה משתי ככרות בא' יש לה עינוי שהיה פת נקיה ובא' אין לה עינוי שהיה פת קיבר מפר לזו שיש בה עינוי נפש ואינו מפר לזו שאינו לא עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה.

הלכה ו

נדרה שלא לאכול ממין פירות של מדינה זו או שלא להנות לבריות או לאומה א' מפר משום דברים שבינו לבינה דהיינו לעצמו ולא לאחרים כדילפינן לעיל.

הלכה ט

האשה שאמרה לבעלה הנאת תשמישי אסורה עליך אינו צריך להפר דלאו כל כמינה לאסור נפשה עליו דהא משועבדת היא לו להנאתו וכן הוא שאמר הנאת תשמישי אסורה עליך לא אמר כלום דהא משועבד הוא לה כדכתיב שארה כסותה ועונתה לא יגרע אבל הנאת תשמישך אסורה עלי צריך להפר שאם לא הפר אסור לשמשה שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו דאסרה על עצמה הנאה דאתי לה מתשמיש.

הלכה יא

נדרה שלא יהנו בה קרוביו או שלא תעשה שמוש שאינה משועבדת לו אין יכול להפר שהרי אין בזה משום עינוי נפש ולא משום דברים שבינו לבינה.

הלכה יב

ומפירין נדרים שלא חלו עדין ולא נאסרה בהם דהפרה שייכא במחשבה בלבד כדכתיב מפר מחשבות ערומים דמשמע מפר אפילו מחשבה בעלמא אע"פ שלא חל הנדר עדין.

הלכה יג

אב ובעל חרשים אינם מפירים כדילפינן מדכתיב ושמע וכו' דבעינן הראוי לשמוע. השוטה אינו מפר כיון דלאו בר דעת הוא וקטן אין לו אישות לפי' אינו מפר דאישה קאמר קרא. והאיש מפר נדרי שתי נשיו או שתי בנותיו כא' דאע"ג דכתיב באב ובבעל אותה דמשמע אותה דוקא היינו לענין שידע מי מהן נדרה אבל לענין אותה לבדה לאו דוקא.

הלכה טו

הפרת נדרים כל היום דכתיב ביום שמעו דמשמע יום השמיעה בלבד ומשום דהוה אמינא ביממא אין בליליא לא כתיב מיום אל יום דמשמע מסוף שלפני שמיעה שהוא תחלת יום שמיעה עד סוף יום של שמיעה דהיינו נדרה בתחלת הלילה שמפר כל הלילה והיום עד סופו. לא שמע ביום נדרה מפר ביום שמעו כל היום דביום שמעו כתיב ולא ביום נדרה בלבד. ובנערה המאורסה בעיא דאב ובעל יפרו ביום אחד דאי לא שמעו ביום אחד אינו מופר דכתיב באב ובעל ביום שמעו דמשמע יום חד דשמיעה לתרוייהו ומדכתיב בתריה ואם בית אישה נדרה וגו' ושמע אישה והחריש לה וגו' מכלל דאישה האמור למעלה ארוס.

הלכה יח

שתק אב או בעל כדי לצערה הואיל ולא הפר ביום שמעו נדריה קיימים דתלתא קראי כתיבי החרש יחריש תרי כי החריש לה הא תלתא חד לשותק ע"מ לקיים וחד בשותק סתם וחד בשותק ע"מ למנקט שתיקה סתם ולמינקט לא מצי מפר אלא ביום שמיעה ושותק ע"מ לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ואפילו ביום שמיעה ומיהא שמעינן דקיים בלבו קיים כיון דשתיקה ע"מ לקיים שוב אינו יכול להפר כדאמר. נדרה והפרו לה והיא לא ידעה ועברה על נדרה פטורה ומפני שנתכוונה לאיסור צריכה כפרה כדכתיב וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה. עברה קודם שיפרו לה אף על פי שהפרו לה אחר כך בו ביום הרי זו חייבת על דבר שעברה בו אם מלקות מלקות אם טומאת נזירה קרבן.

שמע ולא ידע שיש לו רשות להפר או שלא ידע שנדר זה צריך כפרה ולאחר זמן ידע הרי זה יפר כל יום ידיעתו ביום שמיעה דלא קרינא ביה ביום שמעו אלא השתא ביום שנודע לו שיכול להפר לה.

הלכה כא

הפר על דעת שהיא בתו והיא אשתו או איפכא או שהפר על דעת שאסרה עצמה בענבים ולא היה אלא בתאנים או איפכא צריך לחזור ולהפר כשידע דכתיב כי הניא אביה אותה אותה הוא דבעיא שיהא מפר לשם אותה הנודרת וכתיב והפר את נדרה דמשמע דיפר את נדרה מה הוא ויש לו להפר כל יום הידיעה דהוי ביום השמיעה כדאמר:

פרק יג

הלכה א

מפר אדם או מקיים בכל לשון אע"פ שאינה מכרת האשה באותו לשון.

הלכה ב

ואין האב והבעל מתירים כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחלתו ומפירו דהפרה כתיב בהדיא בקרא באב ובעל וכתיב בהתרת חכם זה הדבר אשר צוה ה' לומר דברים ככתבם דאין בעל מתיר. אבל קשה לשון הרב ז"ל שכתב שהאב והבעל עוקרי' הנדר מעיקרו ומפירין אותו וכן למעלה כתב וכיוצא בדברים שענינם עקירת הנדר מעיקרו בין בפניה. ובנזיר פ' מי שאמר איפשיטא בהדיא בעיין דבעל מעקר עקר אי מיגז גייז ת"ש וכו' ש"מ בעל מיגז גייז והרב כתב באותה משנה ראשונה וז"ל לפי שהבעל אינו עוקר מן הנדר אלא מה שתלוי באשה והוא מה שאמרו בזאת הכוונה בעל מיגז גייז לא מעקר עקר ע"כ. וכמה דינין תלויי' בזה וכתבם הרב ז"ל כמו מלקות שחייבת אם עברה על נדרה אפילו הפר לה בעלה אח"כ וכמו נדרה בנזיר ואמרה חברתה ואני והפר לה בעלה שהאשה מותפסת בנדר וא"כ איך כתב הרב שהאב והבעל עוקרים הנדר מעקרו. ואני אומר כי יש חילוק בין התרת חכם להפרת הבעל כי התרת חכם אינו מסלק מכל וכל הנדר אלא עדין יש לו קצת עון על נדרו ואפילו אחר שהתיר לו חכם וכאומרם ז"ל התר נדרים פורח באויר כי אין להם אלא סמך מועט בתורה הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו ולזה אם הנדר היה חל לא היה כח בחכם להתיר שאין כח בידו להתיר אלא לעקור כאלו לא נדר אבל הבעל והאב התורה נתנה להם רשות להפר הנדרים בפי' אישה יקימנה ואישה יפרנו ובאב ואם הפר יפר וגו' ולכן יש להם כח להפר הנדר בעודו נדר לעתיד דומיא דהקמה שהוא לעתיד אבל החכם שלא נתנה לו התורה רשות בפי' אין לו רשות אלא

לעקור הנדר ובזה יהא מותר שאם חל קצת אינו יכול להפר מכאן ולהבא כמו שכתבתי. וא"כ אפשר לפ' ענין זה על לשון הרב ז"ל שכותב שעוקר הנדר מעיקרו כלומר שעיקר הנדר הוא מפר מכל וכל ולא נשאר עליו שום עונש וזהו הפרה מתחלת הנדר שהוא מופר מכל וכל מכאן ולהבא ועוקרו מכאן ולהבא ומתחילת הפרת הנדר הוא נעקר לגמרי מה שאין כן בחכם ודוחק וצ"ע.

הלכה ג

לשון הקיום הוא משמעו שרצה בנדר זה דהקמה הפך הפרה כדכתיב אישה יקימנה ואישה יפרנו ומדהפרה הוי ביטול הנדר מעיקרו הקמה הוי קיומו ורצונו בו.

הלכה ד

בטל הנדר בלבו ונתן לה לאכול דבר שנדרה ממנו הרי הנדר בטל מאליו אבל הפרה צריך להוציא בשפתיו דכיון דאם שתק ביום שמעו הוי הנדר קיים משמע דלהפרו בעי דיבור שיוציא מידי שתיקה וקיום וכשביטל בלבו דהוי ביטול כיון שנתן לה לאכול דבר שנדרה ממנו הרי מוציא מידי שתיקה וקיום כהפרה בדיבור כן נראה.

הלכה ט

נדרים שלא נדרה עדין אינו יכול להקם ולא להפר. דנהי דאשכחן דנדרים שחלו כבר דמצי לקיומי מאן לימא לן הכי באותם שלא חלו דלא אלימי וכיון שלא באו לכלל הקם לא באו נמי לכלל הפר דאף ע"ג דאיכא ק"ו ע"כ הקישן הכתוב דכתיב אישה יקימנה ואישה יפרנו את שבא לכלל הקם שחל בא לכלל הפר את שלא בא לכלל הקם שלא חל וא"א לקיימו כדאמר לא בא לכלל הפר שאינו יכול להפר כדאמר. אין אדם עושה שליח לא להקמה ולא להפרה דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו וכיון דכתב רחמנא אישה תרי זמני משמע דוקא אישה ולא השליח.

הלכה י

לא אמרינן בהפרת נדר שהופר מקצתו הופר כולו כדאמרינן בהתרה אלא קיים מקצתו יכול להפר מקצתו אחר ומה שקיים קיים ומה שהפר הופר דאף על גב דיקימנו הוה משמע יקם ממנו דמשמע דנדר שהוקם מקצתו הוקם כולו כיון דכתיב יפרנו (מקשי') מגלה על יקימנו כי היכי דיפרנו ליכא למידרש מיני' הפרה במקצת יקימנו ליכא למידרש הפרה במקצת דאורחיה דקרא למכתב הכי.

הלכה יא

מי שהתפיס עצמו בנדר אשתו אינו יכול להפר דכיון דאמ' ואני קים לה נדרה שגלה דעתו שרצה בנדר זה וכיון דילפינן דקיים בלבו קיים כל שמשמעו שקיים לא גרע מקיים בלבו ואם היא התפיסה עצמה בנדרו מפר שלה ושלו קיים דלא תלה כלל נדרו בנדרה.

הלכה יב

האב והבעל מפירין נזירות הבת והאשה דכתיב נדר נזיר להזיר מה נדרים מפירים אף (שזה) נזירות הם מפירים. הריני נזיר ואת ואמרה אמן אינו יכול להפר דמשמע דקאמר לה הריני נזיר אם תהא את נזירה וכיון דאמרה אמן שניהם אסורים. אמר לה הריני נזיר ומה תאמרי את ואמרה אמן הרי זה יפר ואם הפר שלו בטל כמו תלה נזרו בנזרה ומתני' דקתני מפר שלה ושלו קיים נראה דה"פ אמרה לו הריני נזירה ואתה ואמר אמן משום דהוי קיום כי אמר אמן.

הלכה טו

מי שהתפיס עצמו בנדר אשה ושמע בעלה או אביה והפר לה שלה מופר וזה שהתפיס עצמו חייב לפי שהבעל בשהפר אינו עוקר מן הנדר אלא מה שתלוי באשה בלבד.

הלכה טז

האשה שאין עליה רשות אב ובעל ואסרה עצמה בדבר אחד לאחר ל' יום ונשאת תוך שלשים אף על פי שבשעת שחל הנדר היא ברשות הבעל אינו יכול להפר שבשעת הנדר לא היתה ברשותו ובתר שעת אמירה אזלינן כדכתיב ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה דמשעה שאסרה על נפשה אע"פ שלא הגיע הזמן יקום עליה ואי בשלא נשאת לא איצטריך דפשיטא דמאן מפר לה אלא ודאי נשאת איצטריך למימר דכיון שנדרה בעודה אלמנה אף על פי שאמרה שיחול הנדר לאחר ל' יום כי נשאת אפילו תוך זמן אינו מפר משום דבתר אמירה אזלינן שנדרה קודם שנשאת ואפילו היתה מאורסת לו בשעת הנדר שאין הבעל מפר בקודמים כדילפינן לעיל. וכן אם נדרה ברשות בעלה לאחר שלשים והפר לה ונתגרשה או נתאלמנה תוך שלשים הרי זו מותרת דבתר שעת אמירה אזלינן בין לקולא בין לחומרא כדאמר. אסרה עצמה בדבר לכשתנשא אין הבעל יכול להפר דהא בשעת אמירה אין רשות בעלה עליה ואם אמרה לכשאתגרש יכול להפר שהרי בשעת אמירה רשות בעלה עליה.

הלכה יט

קיים בלבו אינו יכול לחזור ולהפר כיון דילפינן דקיום בלב הוי קיום כי היכי דאם קיים בפי' לא מצי להפר אחר כך דכתיב אישה יקימנו וגו' דמשמע מיד שקיימו מקום ה"נ

כשקיים בלבו ל"ש אלא א"כ חזר תוך כדי דיבור שלא יהא כח דברים שבלבו גדול מכח המוציא בשפתיו דלאו בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיוכל לחזור בו תוך כדי דיבור ואם הפר בלבו כיון דאמרינן דאינו מופר יכול לחזור ולקיים.

הלכה כ

קיים נדרה וניחם נשאל לחכם ומתיר לו הקמתו וחוזר ומפר לה בו ביום אבל הפר לה וניחם אינו נשאל לחכם כדי שיחזור ויקיים וטעמא דקיום נדר כנדר דאחרים מוחלין לו אבל הפרה אינה כנדר להשאל עליה ואף על גב דאיתקש הפרה להקמה להא מילתא דשאלה לא איתקוש וקיום דבעל או דאב בנערה מאורסה אינו נשאל עליו דלאו שאלה מעליא היא כיון דבעיא קיום דתרוייהו.

הלכה כב

אמר לה קיים ליכי קיים ליך ונשאל על הקמה ראשונה הרי השנייה חלה עליו דכיון דקיום הוי כנדר וכשבועה נשאל על הראשונה חייב על השנייה משום דשנייה מתלא תליא וקיימא ולכי משכח רווחא חיילא ה"ה קים ליך קים ליך השני חל לכי מיתשיל על הראשון. אין הקמה מועילה אחר ההפרה דאי הפרה חיילא הקמה לא חיילא דהקמה דקרא קאי אנדר שנדרה לא אהפרה. קים ומופר ליך בבת אחת הרי זה קיים נראה לפי' הרב ז"ל דכיון דלא מצו חיילי תרוייהו האי דאפיק בלישניה ברישא הוא דחייל. קיימו לאותו יום הוי קיום לעולם דיקימנו משמע מיד שקיימו מקוים ותו לא מצי מיפר כדאמר לעיל מופר ליך למחר אינו מופר שהרי קיימו היום ולמחר אינו יכול להפר דביום שמעו כתיב קיים ליך שעה א' אם עבר היום ולא הפר הרי הוא קיים דהוי שתיקה דהרי לא קיים אלא לשעה ועדין היה לו שהות כל היום להפר ולא הפר ואם הפר אחר השעה הוי ספק מי אמרינן כיון דקיימו שעה מקויים לעולם או דילמא כיון דכוליה יומא בר הקמה ובר הפרה הוא כל היום ברשותו לקיים ולהפר והוי ספיקא דאוריתא ולחומרא ולפי' אסורה בנדרה ואם עברה אינה לוקה דהויא לה התראת ספק.

הלכה כג

מי שנדר נדרים לכונן דעתו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח ובנדרים אלו אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות ואעפ"כ מי שפורש מדברים שראוי לפרוש מהם בלא נדר הרי זה משובח יותר אמרו חכמים הנודר כאלו בנה במה ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהם אלא מדוחק שנאמר נדרי לה' אשלם. ויש במצות הלכות אלו דברים מדברי סופרים סמוכים אקרא דושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי: